

ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာလေ့လာချက်

တင်မျိုးဟန်*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် “ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာလေ့လာချက်” ဖြစ်ပါသည်။ မင်စာအရေးအသားတို့တွင် ပုဂံခေတ်ဦး လောကထိပ်ပန်ဇာတ် မင်စာ များကို လူသိများသော်လည်း လူသိနည်းမည်ဟု ယူဆရသော ပုဂံခေတ် နှောင်းပိုင်း စလေ ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဇာတ်ကမင်စာများကို ဖော်ထုတ် တင်ပြလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဤစာတမ်းကို တင်သွင်းရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ လေ့လာ တင်ပြနိုင်ရန်အတွက် စလေမြို့ ရှင်ပင်စာကြိုဘုရား ရှင်ပြင်တော်ရှိ ဘုရားအမှတ် ၉၄၊ ၅၅၀ ဇာတ်မင်စာ ဇာတ်တော်စဉ် (၅၄၆)၊ ဝိဓုရဇာတ်တော်ကို အလေ့လာခံသုတေသန နယ်နိမိတ်အဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ဇာတ်လမ်းအတင်အပြ၊ စကားအသုံးအနှုန်းနှင့် ဝါကျဖွဲ့ထုံး စသည်တို့ကို ဘာသာစကားနယ်ပယ်မှ နည်းစနစ်များဖြင့် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် မြန်မာစာပေနှင့် ဘာသာစကား သုတေသီများအတွက် ပုဂံခေတ်နှောင်းပိုင်းကာလ ဆေးနီမင်စာ အရေးအသားတို့ဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် လာခဲ့သော မြန်မာစာပေကို ရှုထောင့် အမျိုးမျိုးတို့မှ သုတေသနပြုနိုင်သော အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိနိုင်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရ - ဝိဓုရဇာတ်မင်စာ၊ ဇာတ်လမ်းအတင်အပြ၊ စကား အသုံးအနှုန်း၊ ဝါကျဖွဲ့ထုံး၊ ဘာသာစကားနယ်ပယ်။

နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံဝိဇ္ဇာသိပ္ပံပညာရှင်အဖွဲ့၏ (၁၇) နှစ်မြောက် သုတေသနစာတမ်း ဖတ်ပွဲသို့ တင်သွင်းဖတ်ကြားသည့် “ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာ လေ့လာချက်” ဟူသော ဤစာတမ်းသည် ၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ မြန်မာစာ ပါရဂူဘွဲ့ကျမ်း ဖြစ်သော “စလေမြို့ရှိ ၅၅၀ ဇာတ်ကမင်စာများ လေ့လာချက်” မှ စိစစ်ရွေးထုတ်၍ ပြုစုထားသော စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ပါရဂူဘွဲ့ကျမ်းတွင် “ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာလေ့လာချက်” အနေဖြင့် သီးသန့်အခန်းကဏ္ဍ တစ်ရပ်အဖြစ် ပါဝင် ပြုစုထားခြင်းမရှိပါ။ သို့သော် ထိုကျမ်းကြီးမှ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာကို စာတမ်းအနေဖြင့် သီးသန့် ခွဲခြားပြုစုတင်သွင်းရန် စိတ်ဝင်စားသဖြင့် လေ့လာပြုစုတင်ပြခြင်းလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ လေ့လာတင်ပြနိုင်ရန်အတွက် ဘွဲ့ယူမှုရင်းကျမ်းကို အခြေခံ၍ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာ၏ ဇာတ်လမ်းအတင်အပြ၊ စကားအသုံးအနှုန်း၊ ဝါကျဖွဲ့ထုံးတို့ကို

* ဒေါက်တာ၊ ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ မြစ်ကြီးနားတက္ကသိုလ်

စိစစ်ရွေးထုတ်၍ သာကေပြ အထောက်အထားများဖြင့် ပြုစုတင်ပြထားပါသည်။ ပါရဂူဘွဲ့ကျမ်း ပြုစုစဉ်ကပင် သုတေသနပြုရန် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး စလေမြို့ ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ၅၅၀ ဇာတ်မင်စာများရှိရာသို့ ကျမ်းပြုသူကိုယ်တိုင် ကွင်းဆင်း လေ့လာ သုတေသနပြုခဲ့သည့် အချက်အလက်များ၊ မြန်မာနိုင်ငံရှေးဟောင်းသုတေသန ဌာနနှင့် သမိုင်းဌာနတို့မှ ကူးယူတွေ့ရှိချက်များ၊ ကျမ်းကြီးအတွက် လိုအပ်သော အထောက်အထား ကျမ်းစာအုပ်စာတမ်းများအားလုံး တိုက်ဆိုင်စိစစ် ပြုစုတင်သွင်း ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်းကော်မရှင်၏ (၁၉၆၁) ခုနှစ်ထုတ် ဗိုလ်မှူးဘရင်၏ ပုဂံမင်စာစု သုတေသနလုပ်ငန်းမှ လောကထိပ်ပန် မင်စာဆိုင်ရာ အချက်အလက်များနှင့် (၁၉၆၂) ခုနှစ်ထုတ် ယဉ်ကျေးမှုစာစောင်မှ ဦးမြင့်အောင်၏ “စလေတစ်ခွင် သုတေသန” မှ စလေ ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားသမိုင်း အထောက်အထား ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို စာပေတွေ့ရှိချက်များအနေဖြင့် ဤစာတမ်းပြုစုရာတွင် အထောက်အကူများစွာ ရရှိစေခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယခု ဖတ်ကြားတင်သွင်းသည့် ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဝိဓုဇာတ်မင်စာကို လေ့လာပြုစုရာတွင်လည်း ဖော်ပြပါ သုတေသန ပြုစုထားချက်များကို အထောက်အထား အကိုးအကားပြု၍ လေ့လာပြုစု ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ စလေမြို့ ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဇာတကမင်စာ

“ရှေးဘုရားငယ်များအနက် ရှင်ပင်စာကြိုကြီး၊ စာကြိုလှဘွဲ့ အမည်ချီသော ဘုရားနှစ်ဆူမှာ ဥယျာဉ်ရွာခိုင်နယ်အတွင်းရှိ ယခု ထက်တိုင် အများပြည်သူတို့ အလေးအမြတ် ဖူးမြော်နေကြဆဲ ရှေးဟောင်းဘုရားများသာ ဖြစ်ကြသည်။ ဘုရား နှစ်ဆူကိုပင် စာကြိုဘုရားဟု တစ်ပေါင်းတည်း တစ်စည်းတည်း မှည့်ခေါ် သည်။”

ဟူ၍ ရှေးဟောင်းသုတေသနဝန်ထောက် ဦးမြင့်အောင်၏ စလေတစ်ခွင် သုတေသန ဆောင်းပါးအရ လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားသည် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊ စလေမြို့၊ ဥယျာဉ်ရွာအုပ်စုအတွင်း၊ ရေလယ်ရွာတောင်ဘက်ရှိ ဘုရားတစ်ဆူ ဖြစ်ပါသည်။

ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားသည် ပုဂံခေတ်နှောင်းပိုင်း သက္ကရာဇ် (၅၀၀-၆၀၀) အတွင်းတွင် တည်ထားသော ကုလားကျောင်းခံ ကွမ်းတောင်ပေါက် ဂူပုထိုး

---

^၁ မြင့်အောင်၊ ၁၉၆၂၊ ၄၂။

ဖြစ်သည်ဟု ရှေးဟောင်းသုတေသနဝန်ထောက် ဦးမြင့်အောင်က ခန့်မှန်းပါသည်။ ဝိဓုရဇာတ်တော် သရုပ်ဖော် မြန်မာမင်္ဂလာများ ရေးထိုးထားသော ဘုရားသည် ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားဝင်း တန်တိုင်းအတွင်း တောင်ဘက် ပုထိုး (၄)ဆူ အနက် အရှေ့ဘက်မှ ရေတွက်သော် (၃)ဆူမြောက် ဖြစ်သည်။ ထိုရှင်စာကြိုဘုရားရှိ မင်္ဂလာနှင့် နံရံဆေးရေးပန်းချီများ၊ ဗိသုကာလက်ရာများက ပုဂံခေတ်နှောင်းပိုင်းတွင် တည်ထားကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန၏ စလေ မင်္ဂလာစာရင်းတွင် ဝိဓုရဇာတ် မင်္ဂလာသည် ရှင်ပင်စာကြိုဘုရား (၇)ဆူအနက် ဘုရားအမှတ် (၉၄)၊ မြောက်လှည့်ဂူ ဖြစ်ပါသည်။ ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်နှင့် ဝိဓုရဇာတ်တော်ကို နံရံ တစ်ပြင်လုံးတွင် အသေးစိတ် ခြယ်မှုန်းထားပြီး မူလဆေးရောင်အတိုင်း ဆေးနီ မင်္ဂလာ အဖြစ် ကျန်ရှိနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

၂။ **ဇာတ်မင်္ဂလာတို့၏ ယခုခေတ်စာလုံးပေါင်း ပြန်ဖော်ပြချက်**

၂.၁။ **ရှင်ပင်စာကြိုဘုရား ဝိဓုရဇာတ် မင်္ဂလာ**

- (၁) ဣကာ မင်လိယံယောက်သတင်သုံရာတေ။
- (၂) ဣကာမင်တိုဝ် ပုရှာလောင်ကိုဝ်သတင် --- မွတ်မိယံလိယံ ရာတေ။
- (၃) ဣကာနကာမင်မိယျာ မတတ်ကွန်မူရာတေ။
- (၄) နကာမင်သမီ ဣရဋ္ဌတီလင်ရှာ ရယ်သိခြင်သိလျက် ကရာတေ။
- (၅) ဣရဋ္ဌတီဘိယံလူကိုဝ် လက်ငင်ရယ် အဖထံသိုဝ် လာကြသတေ။
- (၆) မင်ကိုဝ် ဘိယံလူတန်တိုင်ထက် မြင်စိုင်ပိယံရာတေ။ ၄။
- (၇) ဣကာဘိယံလူမင်ကိုဝ် ပတ္တမရာ ဖန်ဆင်ပိယံရာတေ။
- (၈) ဘိယံလူမင်တရျာ တယောက်သောကိုဝ် သက်သိယံ မူရာတေ။
- (၉) ဣကာ မင်နှင့် ဘိယံလူအန်ခတ် စကြရာတေ။
- (၁၀) ဣကာဘိယံလူနှင့် မင်ပုရှာလောင်ထံ မိယံလိယံရာတေ။
- (၁၁) ပုရှာလောင်ကိုဝ် မင်ဃရာ ဓာရာခန်မိယံလိုက်သတေ။
- (၁၂) မင်ကိုဝ် ပုရှာလောင်ပန် လိယံသတေ။
- (၁၃) မင်ကိုဝ် ပုရှာလောင်ပန်ပြီသွာခသတေ။
- (၁၄) ဤမိနိုက် ပုရှာလောင် မိယာသာကိုဝ် ဆုမ္မလိယံသတေ။

- (၁၅) ပုရှာလောင် ဘိယံလူထံသိုဝ်လာပလိယံသတေ။
- (၁၆) ဘိယံလူပုရှာလောင်ကိုဝ်တောင်တဝ်အစန်တို(က်) လိယံတေ။
- (၁၇) ဣယံကာ လိယံသင်ထုန်သိုဝ် တိုက်လိယံတံသတေ။
- (၁၈) ကိုဝ် ဇွောက်တွင် ထိုဝ်ရာတေ။
- (၁၉) ပုရှာလောင်ဣမ် နှိုက် မိယျာသာတိုင် ငိုဝ်ရစ်သတေ။
- (၂၀) ဣကာတောင်တောင်ထက် ဘိယံလူကိုဝ်ပုရှာလောင် တြျာဟဝ်ပိယံရာတေ။
- (၂၁) ပုရှာလောင်နှင့် ဘိယံလူနကာမင်ပြည် လာကြသတေ။
- (၂၂) ပုရှာလောင်နကာ မင်မိယာကိုဝ် တြျာသဘင် ပိယံသတေ။
- (၂၃) ဣရဋတီကိုဝ် ဘိယံလူပုနှု ယက်ပိယံသေတေ။
- (၂၄) ဘိယံလူပုရှာလောင်ထံ သိုဝ် တိုင်ပင်လိယံသတေ။
- (၂၅) ဘိယံလူပုရှာလောင် ကိုဝ်ပြည်သိုဝ်ပိုဝ်ပိယံလိုက် သတေ။
- (၂၆) ဣကာမင်ဣမ် မက်မြင်မက်လင်သတေ။
- (၂၇) သစ်ပင်ထံရယ်ဣမ်ရိယံစိုက် ပိယံလတ်သတေ။
- (၂၈) ဘိယံလူပုရှာလောင်ကိုဝ် မင်ရင်ပွင်နှိုက်ခွပိယံ ရာတေ။
- (၂၉) ပုရှာလောင်မင်ကိုဝ် ပတ္တံရာပိယံလုသတေ။
- (၃၀) ပုရှာလောင် ပြည်ရောက်လှရကာ ပြည်သူအလုံပုဇင် လင်သတေ။

၂၂၂။ **လောကထိပ်ပန် ဝိဓုရဇာတ်မင်ခာ^၁**

ဂန္ဓကုဋီအနောက်နံရံ

အတန်း ၁၂(ခ)၊ ပြုတင်း မြောက်ဘက်

“။၀။ ဣန္ဒပတ္တပြည်နှိုက္ကာ ဂေါရဗျမည်သောမင်မူအေ။ သိယံခရကာ
 ပုံနာဖွဉ်အေ။ ပုံနာလိယျောက် တောင်ထက်ရသိမူ၏။
 ရသိယံ လိယျောက် ဆောံခံသောသွာလိယျေ၊ သကြာရွား၊
 နာဂါရွား၊ ကလုန်ရွား၊ လူရွား ဆောံခ လိယျေအ်။၀။

---

^၁ ဘရင်၊ ၁၉၆၂၊ ၆၄။

နဂါမင် ဘ သကြာမင်ဘ လူမင်ဘ ရသီယံနှင့်စကားဆိုဝံ့။ သတင် သုံရကာ နတ်ရွားလူဖွစ် လိသောဟုတ္တာ။။”

အတန်း ၁၃ (ခ)၊ ပြုတင်း မြောက်ဘက်

“။ နတ်မင်လိယျောက် သတင်းသုံရကာ ဗြုမှာ ရွာဖွစ်ယျေအံ။ နတ်မင်လိယျောက်အာဗြုမှာ တရားဟောဝံ ပိယျေအံ။

နဂါမင်မယာစစ်ကာဆိုဝံ့။ မိယာနှစ်လုံစံအံ။ အရိန္ဒဝတီ တောင်ထိပ်ကအံ။ ပုန္နယီက် ဖူအံ။

ပုန္နယီက်နှင့်နဂါမင် စကားဆိုဝံ့။ ဖိလူပုန္နယီက်တောင် ဖြိုဝံ့ရယ်။ .....”

အတန်း ၁၄ (ခ) ပြုတင်း မြောက်ဘက်

“မင်ပုန္နယီက် အန်ခတ်အံ။ ပုဟာလောင် သာဆုမှအံ။

မင်မိယာ ပုန္နယီက် စကားဆိုဝံ့။ မင်ပုဟာလောင်ကိုဝံ့ပိယျေ။

ပုဟာ(လောင်) ကိုဝံ့ဆောင်(လိ)ယျေ။ ဆင်တိက်စေ့ခွက်

ခွေ။ မသတ်ဟုသော ရိယံခွေ။ ပုဟာလောင် တရားဟောဝံ့။

နဂါရွာ ဆော်လိယျေအံ(၁) ပုဟာလောင်နဂါမင်အာတရားဟောဝံ့ အံ။ ပြည်ရောက်လ လာအံ။”

၃။ ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာလေ့လာချက်

စလေမြို့ ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ၅၅၀ ဇာတ်ကမင်စာများမှ ဝိဓုရဇာတ်မင်စာ၏ ဇာတ်လမ်းအတင်အပြု၊ စကားအသုံးအနှုန်းနှင့် ဝါကျဖွဲ့ထုံး စသည်တို့ကို ပုဂံ ခေတ်နှောင်း မြန်မာမင်စာအရေးအသားအဖြစ် လေ့လာတွေ့ရှိရပါ၍ ပုဂံခေတ်ဦး မြန်မာမင်စာဖြစ်သော လောကထိပ်ပန်မင်စာလာ ဇာတ်က မင်စာအရေးအသားအချို့ နှင့် ထင်ဟပ်နှိုင်းယှဉ်လေ့လာ၍ သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။

၃.၁။ ဇာတ်လမ်းအတင်အပြု

စလေမြို့ ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ်မင်စာ၏ဇာတ်လမ်းအတင်အပြုကို လေ့လာကြည့်သောအခါ ဝိဓုရဇာတ်တော်ကို ၇ လက်မ ပတ်လည် စတုရန်းကွက်။

စာကြောင်းရေ (၃၀) အခန်းငယ် (၃၀) ဖြင့် အလေးကဲလိုသော ဇာတ်ကွက်တို့ကို အစီအစဉ်တကျ ရေးဆွဲမှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ လောကထိပ်ပန် ဂူဘုရား၊ ဂန္ဓကုဋီ အနောက်နံရံတွင် ၊ ဇာတ်တော်စဉ် ၅၄၅၊ ဝိဓုရ ဇာတ်မင်စာကို စာကြောင်းရေ (၉)ကြောင်းနှင့် အခန်း (၁၅)ခန်း ဖြစ်သော

ပြည်၊ မင်းခန်း၊ ဆွမ်းခံခန်း၊ သီတင်းသုံးခန်း၊ တရားဟောခန်း၊ နဂါးမင်း မယား စကားဆိုခန်း၊ နဂါးမင်းသမီး သီချင်းဆိုခန်း၊ အန်ကစာခန်း၊ မယား၊ သားဆုံးမခန်း၊ ဘုရားလောင်းနှင့် ပုဏ္ဏက စကားဆိုခန်း၊ ပုဏ္ဏက၏ အစွမ်းပြခန်း၊ ဘုရားလောင်း တရားဟောခန်း၊ နဂါးရွာသို့ ပို့ဆောင်ခန်း၊ တရားဟောခန်း၊ လူ့ပြည်သို့ ပြန်ပို့ခန်း စသည်ဖြင့် ဇာတ်တော်စဉ် အစမှ အဆုံးတိုင် မင်စာ၏ အနှစ်ချုပ် စွမ်းရည်ဖြင့် ဖော်ညွှန်းထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဤတွင် လောကထိပ်ပန် ဂူဘုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာနှင့် ရှင်ပင်စာကြို ဘုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်သောအခါ ကွာခြားမှုရှိကြောင်း တွေ့ရ ပါသည်။ ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာ၏အစတွင် လောကထိပ်ပန်မင်စာ ကဲ့သို့ တိုင်းပြည်နှင့်မင်းတို့ကို စတင်ဖော်ပြခြင်းမရှိဘဲ မင်း (၄)ပါး သီတင်းသုံးခန်းမှ အစပြု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထို့နောက် မင်း(၄)ပါးတို့က မိမိတို့၏ သီတင်းသီလတွင် မည်သူ၏ သီတင်းသီလက အမြတ်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း ဘုရားလောင်းကို မေးခန်း၊ နဂါးမင်းမယား(မိဖုရား)က သုခမိန်၏ တရားကို နာလိုခန်း၊ သမီး ဣရန္တတီက သုခမိန်အား ဆောင်နိုင်မည့်လင်ကို သီချင်းသီဆို၍ ရှာဖွေခန်း၊ ပုဏ္ဏကဘီလူးအား မိဘထံ ခေါ်ဆောင်သွားခန်း၊ ပုဏ္ဏကဘီလူးက သုခမိန်အားရရန် ကြံဆောင်ခန်း (ပတ္တမြား၊ အန်ခတ်) သုခမိန်မှ မယား သားတို့ကို ဆုံးမခန်း၊ ပုဏ္ဏကမှ သုခမိန်အား တောင်အစဉ်နှင့် တိုက်ခြင်း၊ လေသင်တုန်းတိုက်ခြင်း၊ ချောက်တွင်ချခြင်း တို့ဖြင့် ကြံစည်ခန်း၊ သုခမိန်က ပုဏ္ဏကအား တရားဟောခန်း၊ နဂါးပြည်သို့ ဆောင်ယူခန်း၊ တရားဟောခန်း၊ ပုဏ္ဏကအား သမီးပေးခန်း၊ ပုဏ္ဏကမှ သုခမိန်အား လူ့ပြည်သို့ ပို့ဆောင်ခန်း၊ ပတ္တမြား ပေးလှူခန်း၊ ပြည်သူ့အပေါင်းမှ သုခမိန်အား ပူဇော်ခန်း စသည်ဖြင့် ဇာတ်တော်စဉ်လာ အဖြစ်အပျက်တို့ကို ပုံဖော်ပေးနိုင်စွမ်း ရှိလှပါသည်။

ဘုရားလောင်းသုခမိန်၏ ပညာဉာဏ် ထူးမြတ်ပုံသည် ဤဝိဓုရဇာတ်၏ အနှစ် သာရဖြစ်ရာ ပညာကြီးမြတ်သည့် အခန်းတို့ကို ဆွဲထုတ်တင်ပြနိုင်ခြင်းသည် မင်စာ၏ ဂုဏ်ရည်ဖြစ်သည်။ လောကထိပ်ပန် ဝိဓုရဇာတ် မင်စာနှင့် ရှင်ပင်စာကြိုဘုရား ဝိဓုရဇာတ် မင်စာ၏ အတင်အပြတို့ကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့်လျှင် လောကထိပ်ပန် မင်စာ၌ ရှေ့ပိုင်း တစ်ဝက်ကျော်ကျော်မှာ ဇာတ်လမ်းပျိုးနေရသည်နှင့် ပြီးနေ၏။

နောက်ပိုင်းတွင်မူ ဇာတ်ကွက်များ မကျန်စေရန် ဖော်ပြပေးထားသော်လည်း အကျဉ်းချုပ်လွန်းသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားဇာတ် မင်စာတွင်မူ ဣရန္တတီနဂါးမင်းသမီးက မိခင် နဂါး မိဖုရားကြီးအတွက် ဝိဓုရသုခမိန်၏ နှလုံးသားကို ရယူနိုင်ရန် ရှာဖွေခန်း၊ ပုဏ္ဏက ဘီလူး၏အစွမ်းပြခန်း၊ ဝိဓုရသုခမိန်၏ ဉာဏ်ပညာ ကြီးမားခန်း၊ တရားဟောခန်း တို့ဖြင့် စုံလင်စွာ ဖော်ညွှန်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဇာတ်လမ်းတင်ပြပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ပုဂံခေတ်ဦး လောကထိပ်ပန် ဇာတ်မင်စာထက် စလေရှင်ပင်စာကြိုဘုရား ဇာတ်မင်စာက ဇာတ်လမ်း အစမှ အဆုံးတိုင် ပို၍ပြည့်စုံသော ဇာတ်ညွှန်းစာတို့ဖြင့် ရေးသားဖော်ညွှန်းပြနိုင်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၃။ စကားအသုံးအနှုန်း

ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ်မင်စာမှ စကားအသုံးအနှုန်းများကို လေ့လာ ရာတွင် မတတ်ကွန်မူ ရာတေ၊ လေသင်ထုန်၊ လက်ငင် စသည့် စကားလုံးတို့ကို တွေ့ရပါသည်။

သာကေ - မတတ်ကွန်မူရာ

“ဣကာ နကာမင်မိယျာ မတတ်ကွန်မူရာတေ”

ဤသာကေသည် နဂါးမင်း၏မယား (ဝိမလာဒေဝီ)သည် ဝိဓုရ၏တရားကို နာလို၍ ဥပါယ်တံမျဉ်ဖြင့် မကျန်းမာယောင်ဆောင်သည်ဟု မင်းဘူးဆရာတော် ဦးဩဘာသ၏ ဝိဓုရဇာတ်တော်စကားပြေ အခန်း(၂) ဖိဖုရားကြီး ချင်ခြင်းဖြစ်ခန်းတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ နဂါးမင်းကြီးက ဝိဓုရကို မဆောင်ယူနိုင်ကြောင်း ပြောသည့်အခါ နဂါးမင်းမိဖုရားကြီး မကျန်းမာယောင်ဆောင်သည်ကို မင်စာတွင် “မတတ်ကွန်မူရာ” ဟု သုံးနှုန်းခြင်း ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။ မင်စာသည် အနှစ်ချုပ်စာပေ အရေးအသား တစ်မျိုး ဖြစ်သောကြောင့် စကားလုံးများစွာ မသုံးဘဲ အနှစ်ချုပ် ဖော်ညွှန်းတတ် ပေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း စကားလုံးတို့ကို အနှစ်ချုပ်ထားသည့်အတွက် လိုရင်း အဓိပ္ပာယ် သိရှိစေရန် မူရင်းဇာတ်တော်လာ အဖြစ်အပျက်တို့ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ချိန်ဆကောက်ယူခြင်းမျိုးလည်း ရှိပါသည်။

လေသင်ထုန်

“ဣကာ လိယံသင်ထုန်သိုဝ် တိုက်လေတုံသတေ”

လေသင်ထုန် ဟူသော စကားအသုံးအနှုန်းသည် ဝိသုဒ္ဓိဇာတ်တော်တွင် ပုဏ္ဏက ဘီလူးသည် ဘုရားလောင်း ဝိသုဒ္ဓိသုခမိန်ကို ကောင်းကင်ခရီးလမ်းဖြင့် နဂါးပြည်သို့ ခေါ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့သော ကောင်းကင်ခရီးတွင် ဝိသုဒ္ဓိသုခမိန်အား သေစေအံ့သောငှာ မြင်းမြီးကို ဆွဲစေလျက် လိုက်ပါလာသော ဝိသုဒ္ဓိသုခမိန်အား တောင်တောအစဉ်ဖြင့် အဆက်မပြတ် တိုက်ခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ တောင်တောအစဉ်ဖြင့် အဆက်မပြတ် တိုက်ခဲ့ပုံကို အရှိန်အဟုန်ပြင်းစွာ တိုက်ခတ်တတ်သော ဖျက်ဆီး တတ်သော လေကြမ်းတစ်မျိုးဖြစ်သည့် လေသင်ထုန်ဟူသော အသုံးဖြင့် သုံးနှုန်းထား သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

လက်ငင်

“။ဣရန္တတီဘိယံလူကိုဝံ လက်ငယ်ရယ်အဖထံသိုဝံလာကြသတေ။”

ပုဏ္ဏကမည်သော ဘီလူးစစ်သူကြီးသည် ဣရန္တတီ၏ သီချင်းသံကို တပ်စွန်း၍ “ငါသည် ငါ့အစွမ်းဖြင့် တရားနှင့်အညီ ဝိသုဒ္ဓိသုခမိန်၏ နှလုံးသားကို ဆောင်အံ့။ သင်သည် ငါ့မယားဖြစ်စေအံ့ဟု ဆိုခြင်းကြောင့် ဣရန္တတီက ပုဏ္ဏကကို မိဘများထံ ခေါ်ဆောင်သွားခြင်းကို “လက်ငင်ရယ် အဖထံသိုဝံလာကြသတေ” ဟု မင်စာတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် လက်ငင်ဟူသော ဝေါဟာရ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ လက်ကိုငင်ခြင်း၊ လက်ကိုဆွဲခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ပုဂံခေတ်ဦးပိုင်း လောကထိပ်ပန် မင်စာတွင် “ဆောင်ယူသည်၊ ခေါ်ယူသည်” ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို “သူယ်၊ ဆောင်” ဟူသော စကားလုံးတို့ဖြင့် သုံးနှုန်းထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓကအားဖြင့်

- ပုံနာတစ်ယောက်နှမမူရယ် ဣမ်သူလိယျေအံ
(၅၃၉၊ မဟာဇနကဇာတ်တော်၊ ၇၄)
- ဤယံကာနိမိမင်အား လူရွားဆောင်လတ္တံအေံ
(ဇာတ်တော်စဉ် ၅၄၁၊ နေမိဇာတ်၊ ၁၀၂)
- လိုယ်အတွင်း (ရိယံ) ထည်ရုယျေအံပြည်ဆောင်အေံ
(ဇာတ်တော်စဉ် ၅၄၃၊ ဘူရိဒဇာတ်၊ ၁၁၁)
- ပုဟာ(လောင်) ကိုဝံ ဆောင်(လိ) ယျေ။
(ဇာတ်တော်စဉ် ၅၄၅၊ ဝိသုဒ္ဓိဇာတ်၊ ၁၃၂)

ဟူ၍ သုံးနှုန်းထားပါသည်။ ယခု ဝိသုဒ္ဓိဇာတ်တော်တွင် တွေ့ရသော “လက်ငင်” အသုံးမှာ ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ကဲ့သို့ပင် သုံးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရှင်ပင်စာကြိုတုရားနှင့် လောကထိပ်ပန်ဘုရားတို့ရှိ ဝိသုဒ္ဓိဇာတ် မင်စာ (၂)ဇာတ်လုံးတွင် စကားအသုံးအနှုန်းများအနေဖြင့် ပုဂံခေတ်ဦးနှင့် ခေတ်နှောင်း စကားအသုံးအနှုန်းတို့သည် ထူးခြားစွာ ကွာဟမှု မရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ တူညီမှု တစ်ရပ်အနေဖြင့် နေထိုင်သည်ဟူသော သဘောကို “သတင်သုံ” (သီတင်းသုံး) ဟူသော စကားအသုံးအနှုန်းဖြင့် သုံးထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သို့သော် ပုဂံ ခေတ်နှောင်းပိုင်း ရှင်ပင်စာကြိုတုရား ဝိသုဒ္ဓိဇာတ် မင်စာတွင်မူ အခြားမင်စာဇာတ် တို့တွင် မတွေ့ရသော စကားအသုံးအနှုန်း အနည်းငယ် တွေ့ရသောကြောင့် ဇာတ်မင်စာပါ စာသား အကိုးအကားဖြင့် သာဓကပြု၍ တင်ပြထားပါသည်။

၃။ ဝါကျဖွဲ့ထုံး

ရှင်ပင်စာကြိုတုရားရှိ ဝိသုဒ္ဓိဇာတ် မင်စာတို့တွင် မင်စာတို့၏ ဝါကျ တည်ဆောက်ပုံကို လေ့လာရာ၌ ဝါကျရိုးနှင့် ဝါကျရော နှစ်မျိုးစလုံး သုံးထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၃.၁။ ဝါကျရိုး

ကတ္တားပုဒ်တစ်ခုနှင့် ကြိယာပုဒ်တစ်ခု ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသော ဝါကျသည် ဝါကျရိုး ဖြစ်သည်။^၁ ရှင်ပင်စာကြိုတုရားရှိ ဝိသုဒ္ဓိဇာတ် မင်စာတွင် ဝါကျရိုး တည်ဆောက်ပုံကို အောက်ပါသာဓကများဖြင့် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ကတ္တားပုဒ်တစ်ခုနှင့် ကြိယာပုဒ်တစ်ခု ပါဝင်သော ဝါကျတွင် ထွက်ခွာရာ ပြပုဒ်၊ ရှေးရှုရာ ပြပုဒ် စသည့်နာမ်ပုဒ်တို့ကို လိုအပ်သလို ဖြည့်စွက်ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။^၂ ထိုသို့သော ဝါကျရိုး ဖွဲ့စည်းပုံများကိုလည်း ရှင်ပင်စာကြိုတုရား၊ ဝိသုဒ္ဓိဇာတ် မင်စာတွင် တွေ့ရပါသည်။

သာဓက-

(၁)	ကတ္တား	+	ကံပုဒ်	+	ကြိယာ
-----	--------	---	--------	---	-------

^၁ မြန်မာသဒ္ဒါ၊ ၂၀၀၅၊ ၉၀။

^၂ မြန်မာသဒ္ဒါ၊ ၂၀၀၅၊ ၉၀။

ဘိယံလူ   ပုရှာလောင်ကိုဝ်   တောင်တဝ်အစန်တို(က်)လိယံတေ
 ပုရှာလောင်   နကာမင်မိယျာကိုဝ်   ပတ္တံရာ ပိယံလုသတေ။

(၂)

ကတ္တား	+	ရှေးရှုရာပြပုဒ်	+	ကြိယာ
--------	---	-----------------	---	-------

 ပုရှာလောင်   ဘိယံလူထံသိုဝ်   လာပလိယံသတေ
 ဘိယံလူ   ပုရှာလောင်ထံသိုဝ်   တိုင်ပင်လိယံသတေ

(၃)

ကတ္တား	+	ကံ	+	ရှေးရှုရာပြပုဒ်	+	ကြိယာ
--------	---	----	---	-----------------	---	-------

 ဘိယံလူ   ပုရှာလောင်ကိုဝ်   ပြည်သိုဝ်   ပိုင်ပိယံလိုက်သတေ

ဝါကျတွင်ပါသော နာမ်ပုဒ်များအနက်မှ အလေးပေးလိုသည့် နာမ်ပုဒ်ကို ဝါကျ ရှေ့ဆုံး၌ထား၍ ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။^၁ ထိုသို့ ဖွဲ့စည်းထားသော ဝါကျမျိုးကိုလည်း ဝိသုဒ္ဓိဇာတ် မင်စာတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ တွေ့ရှိရသော ဝါကျများတွင် ကံပုဒ်နှင့် နေရာပြဝိဘတ်ကို ဝါကျ၏ ရှေ့၌ထား၍ ဖွဲ့စည်းခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ကံပုဒ်ကို ဝါကျရှေ့ဆုံး၌ ထားခြင်းသည် ပြုလုပ်ခြင်းခံရသည့်ပုဒ်ကို အလေးပေးလို၍ ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကံပုဒ်ကို ဝါကျရှေ့ဆုံး၌ထားခြင်းသည် ပြုလုပ်ခံရသည့် ပုဒ်ကို အလေးပေးလို၍ ထားခြင်းဖြစ်မည်ဟု ယူဆရပါသည်။

(၄)

အလေးပေးလိုသောနာမ်ပုဒ်	+	ကတ္တား	+	---ပုဒ်	+	ကြိယာ
-----------------------	---	--------	---	---------	---	-------

 မင်ကိုဝ်   ဘိယံလူ တန်တိုင်ထက် မြင်စိုင် ပိယံရာတေ။
 ပုရှာလောင်ကိုဝ်   မင်ဗရာ တရာခန် မိယံလိုက်သတေ။
 မင်ကိုဝ်   ပုရှာလောင် ပန်လေသတေ။
 ---ကိုဝ်   ဇွောက်တွင်ထိုရာတေ။
 ကုရန္တတီကိုဝ်   ဘိယံလူ ပုန္ဓုယက် ပိယံသေတေ။
 ဤမ်နှိုက်   ပုရှာလောင် မယာသာကိုဝ် ဆုမ္မ လိယံသတေ
 ပုရှာလောင် ကုမ်နှိုက်   မိယျာသာတိုင် ငိုဝ်ရစ်သတေ

^၁ မြန်မာသဒ္ဒါ၊ ၂၀၀၅၊ ၃၉၄။

ရှင်ပင်စာကြိုတုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာတွင် ဝါကျရိုးများ၌ ကတ္တားဝိဘတ် “သည်၊က၊မှာ” ကို မြှုပ်၍ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ကတ္တားဝိဘတ်တို့ကို မြှုပ်၍ ရေးဖွဲ့သော်လည်း အဓိပ္ပာယ်ဝေဝါးသွားခြင်း မရှိပေ။ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာလာ ဝါကျရိုး ဖွဲ့စည်းဆောက်ပုံကို ကြည့်လျှင်

- (၁) ကတ္တားနှင့် ကြိယာကြားတွင် ကံပုဒ် ထည့်၍ရေးသော ဝါကျရိုး
- (၂) ကတ္တားနှင့် ကြိယာကြားတွင် ရှေးရှုရာပြပုဒ် ထည့်၍ရေးသော ဝါကျရိုး
- (၃) ကတ္တားနှင့် ကြိယာကြားတွင် ကံပုဒ်၊ ရှေးရှုရာပြပုဒ် ထည့်၍ရေးသော ဝါကျရိုး
- (၄) ဝါကျ၏ရှေ့တွင် အလေးပေးလိုသော နာမ်ပုဒ်ကို ထား၍ရေးသော ဝါကျရိုး

ဟူ၍ ဝါကျရိုး (၄)မျိုးကို တွေ့ရပါသည်။

၃။ ဝါကျဇရာ

ဝါကျရိုး နှစ်ခု (သို့မဟုတ်) နှစ်ခုထက်ပိုသော ဝါကျရိုးများကို ဝါကျ တစ်ခုတည်း ဖြစ်စေရန် ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္မန္တ တစ်ခုခုဖြင့် ဆက်စပ်ရေးသားသော ဝါကျကို ဝါကျဇရာ ဟုခေါ်သည်။ ရှင်ပင်စာကြိုတုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာတွင် ဝါကျဇရာ အသုံးကို အောက်ပါသာဓကများဖြင့် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

- (၁) ဝါကျရိုးနှစ်ခုကို “ပြီး၊ ရကာ၊ ရယ်” စသည့်ဝါကျဆက် သမ္မန္တတို့ဖြင့် ရေးသားသော ဝါကျဇရာ

သာဓက-

“မင်ကိုဝ် ပုရှာလောင် ပန် ငြိ သွာခသတေ။”

ဤဝါကျတွင် မင်ကိုဝ်ပုရှာလောင် ပန် သည်၊ သွာခသတေ၊ ဟူသော ဝါကျရိုး နှစ်ခု ပါဝင်ပါသည်။ ထိုဝါကျရိုးနှစ်ခုကို “ပြီး”ဟူသော ဝါကျဆက်သမ္မန္တဖြင့် ဆက်၍ ဝါကျတစ်ခုတည်းဖြစ်စေရန် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ကတ္တားတစ်ခုသာပါသော ဝါကျဇရာ ဖြစ်ပါသည်။

“ပုရှာလောင် ပြည်ရောက်လှ ရကာ ပြည်သူအလုံ ပုဇင်လင်သတေ။”

သာဓကဝါကျတွင် ပုရှာလောင် ပြည်ရောက်လာသည်။ ပြည်သူ့အလုံ ပုဇင်လင် သတေ ဟူသော ဝါကျရိုးနှစ်ခု ပါဝင်ပါသည်။ ထိုဝါကျရိုးနှစ်ခုကို “ရကာ” ဟူသော ဝါကျဆက်သမ္ပန္နဖြင့် ဆက်ထားသည့် ဝါကျရော ဖြစ်သည်။

(၂) ဝါကျရိုး (၃)ခုကို ဝါကျဆက်သမ္ပန္နဖြင့် ဆက်ထားသည့် ဝါကျရော သာဓက-

“နကာမင်သမိ ဣရန္တတီ လင်ရှာ ရယ် သိခြင် သိ လျက် ကရာတေ။”

ဤဝါကျတွင် နကာမင်သမိ ဣရန္တတီ လင်ရှာသည်။ သိခြင် သိသည်။ ကရာတေ ဟူသော ဝါကျရိုး (၃)ခု ပါဝင်သည်။ ထိုဝါကျရိုး (၃)ခုကို “ရယ်၊ လျက်” စသည့် သမ္ပန္နတို့ဖြင့် ဆက်ထားသော ဝါကျရောဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဖန် “ဘိယ်လူပုရှာ လောင်ကိုဝံတောင်တဝံ အစန်တို(က်) လိယ်တေ။ ဣကာ လေသင်တုန်သိုဝံတို(က်)လေ တုံသတေ။” ဟူသော ဝါကျနှစ်ခုကိုကြည့်လျှင် ရှေ့ဝါကျနှင့် နောက်ဝါကျပါ အကြောင်း အရာ ဆက်စပ်မှုရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဤတွင် ရှေ့ဝါကျနှင့် နောက်ဝါကျ အကြောင်းအရာကို ဆက်စပ်ပြလိုသည့်အခါ “ဣကာ” ဟူသော အညွှန်းနာမ်စား ပုဒ်ဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ ရှေ့ဝါကျတွင် ဘီလူးသည် ဘုရားလောင်းကို သေစေရန် အတွက် မြင်းမြီးကို ဆွဲစေလျက် တောင်တော်အစဉ်နှင့် တိုက်ခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယ ဝါကျတွင် ဤသို့ တိုက်ခဲ့သော်လည်း လေသင်ခန်းကဲ့သို့ အရှိန်အဟုန် ပြင်းထန်စွာ လေတိုက်ခတ်ခြင်းမျိုးဖြင့် တိုက်ခတ်ခဲ့ပုံကို “ဣကာ” ဟူသော အညွှန်းနာမ်ပုဒ်က ဆက်စပ်ပြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျ နှစ်ခုသည် ဝါကျရော အသွင်ဆောင်နေ၍ ဝါကျရောဟု သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

၃၊၃၊၃။ ပုံညွှန်းစာ

စလေဒေသရှိ မင်စာတို့တွင် များသောအားဖြင့် ပုံညွှန်းစာတို့ကို ထည့်သွင်း ရေးသားတတ်ကြပါသည်။ ပုံ၏သရုပ်ကို ပေါ်လွင်စေရန်နှင့် မည်သည့် ပုံညွှန်းစာ ဖြစ်ကြောင်း သိစေရန် “ဣကာ” ဟူသော အညွှန်းနာမ်စားပုဒ်ဖြင့် ဖော်ညွှန်းထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (လောကထိပ်ပန်ဘုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာနှင့် ဝေဿန္တရာဇာတ် မင်စာ တို့တွင် ပုံညွှန်းစာ မပါဝင်ပေ။)

သာဓက-

ဣကာ မင်လိယ်ယောက်သတင် သုံရာတေ။

ဣကာ မင်တိုဝံ ပုရှာလောင် ကိုဝံသတင် --မွတ်မိယ်လိယ်ရာတေ။

ဣကာ နဂါးမင် မိယျာ မတတ်ကွန်မူရာတေ။
 ဣကာ ဘိယံလူ မင်ကိုဝ်ပတ္တမရာ ဖန်ဆင်ပိယံရာတေ။
 ဣကာ မင်နှင်ဘိယံလူ အန်ခတ်စကြရတေ။
 ဣကာ ဘိယံလူနှင့်မင် ပုရှာလောင်ထံမိယံလိယံရာတေ။
 ဣကာ လိယံသင်ထုန်သိုဝ် တိုက်လိယံတုံသတေ။
 ဣကာ တောင်တောင်ထက် ဘိယံလူကိုဝ်ပုရှာလောင်တြာဟဝ်ပိယံရာတေ။
 ဣကာ မင် ဣမ်မက်မြင်မက်လင်သတေ။

ဟူ၍ ဇာတ်တော်စဉ် ၅၄၆၊ ဝိဓုရဇာတ်တော်၊ ဘုရားအမှတ် (၉၄)။ အခန်းငယ် (၃၀)တွင် အခန်း (၉)ခန်း၌ ပုံညွှန်းစာ ၉ ကြိမ် ပါဝင်ပါသည်။

၃၊၃၊၄။ အဆုံးချ အစချီ ရေးဟန်

ဇာတ်တော်လာ အဖြစ်အပျက်တို့ကို အချိတ်အဆက်မိအောင် အဆုံးချ၊ အစချီ ရေးဟန်မျိုးဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားသောကြောင့် ဆိုလိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပို၍ လေးနက်စေပါသည်။ ပထမဝါကျအဆုံးကိုပင် ဒုတိယဝါကျရှေ့၌ ဖော်ပြထားခြင်းမျိုး ဖြစ်ပါသည်။

သာဓက-

မင်ကိုဝ် ပုရှာလောင် ပန်လေသတေ။
 မင်ကိုဝ် ပုရှာလောင် ပန်ပြီ သွားခသတေ။

လောကထိပ်ပန် ဝိဓုရဇာတ်မင်စာတွင်မူ ရှင်ပင်စာကြိုဘုရား ဝိဓုရဇာတ် မင်စာကဲ့သို့ ကတ္တားနှင့် ကြိယာကြား ကံပုဒ်ထား၍ တည်ဆောက်သကဲ့သို့ ကံပုဒ်ကို မြှုပ်၍သုံးသော ဝါကျရိုး ဖွဲ့စည်းပုံမျိုးကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

သာဓက-

ကတ္တား	+	ကံပုဒ်	+	ကြိယာ
မင်		ပုဟ်ာလောင်ကိုဝ်		ပိယျာ။
၇				

ပုဟာလောင် သာ(ကို) ဆုမှအေ

သို့သော် လောကထိပ်ပန်ဂူဘုရား မင်စာတွင် ကတ္တာပုဒ်နှင့် ရှေးရှုရာပြပုဒ် ကိုမူ မြှုပ်၍ ဝါကျဖွဲ့စည်းထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓက-

(ရသေ့လေးယောက်) + သကြားရွား + ဆောခံလိယျေအံ။
နာဂါရွား(သို့)
ကလုန်ရွား
လူရွား

လောကထိပ်ပန် ဝိသုဒ္ဓိဇာတ် မင်စာတွင် ဝါကျရော ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရာ၌ “ရကာ” ဟူသော ဝါကျဆက်သမ္ဘန္ဓကိုသာ သုံးထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

သာဓက-

“သိယ် ခ ရကာ ပုံနာ ဖွ စံအေ။
နတ် မင် လိ ယျောက် သတင်သုံရကာ ဗြုမှာ ရွာဖွစ်လိယျေအံ။”

ထို့ကြောင့် ဝါကျဖွဲ့ထုံးအနေဖြင့် ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားနှင့် လောကထိပ်ပန် ဘုရားတို့မှ ဝိသုဒ္ဓိဇာတ် မင်စာတို့တွင် ဝါကျရိုး၊ ဝါကျရောတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဤတွင် ရှင်ပင်စာကြိုဘုရား ဝိသုဒ္ဓိဇာတ် မင်စာ၌ ကတ္တာ၊ ကံ၊ ရှေးရှုရာပြပုဒ် စသည်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံသော ဝါကျဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်မှုကို တွေ့ရသော်လည်း လောကထိပ်ပန်ဂူဘုရား ဝိသုဒ္ဓိဇာတ်မင်စာတွင်မူ ကတ္တာ၊ ကံ၊ ရှေးရှုရာပြပုဒ်တို့ကို မြှုပ်၍ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဝိသုဒ္ဓိဇာတ် မင်စာ၌ ပုံညွှန်းစာအဖြစ် ပေါ်လွင်စေရန် “ဣကာ” ဟူသော အညွှန်းနာမ်ပုဒ်တို့ဖြင့် ဖော်ပြသော်လည်း လောကထိပ်ပန် ဝိသုဒ္ဓိဇာတ် မင်စာ၌ ရေးသားဖော်ပြခြင်း မရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဤသို့ ဝါကျဖွဲ့စည်းပုံ မတူညီခြင်းသည်ပင်လျှင် ပုဂံခေတ်ဦးနှင့် ခေတ်နှောင်းကာလတို့၏ ဇာတ်မင်စာ အရေးအသား ကွာခြားချက်တစ်ရပ်ဟုပင် ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဝါကျအဆုံးသတ်ပုံအားဖြင့် ကွာခြားသွားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ လောကထိပ်ပန် ဝိသုဒ္ဓိဇာတ် မင်စာတွင် ဝါကျ (၉)ကြောင်းရှိ အဆုံးသတ် စကားလုံးတို့မှာ “ဧ၊အေ” တို့ဖြင့် အဆုံးသတ်ထား

သော်လည်း၊ ရှင်ပင်စာကြိုဘုရား ဝိဓုရဇာတ်မင်စာတွင် ဝါကျ (၃၀)တိုင်း၌ “တေ” ဟူသော ဝါကျအဆုံးသတ်ဖြင့်သာ သုံးထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ရှင်ပင်စာကြိုဘုရား ဝိဓုရဇာတ်မင်စာသည် လောကထိပ်ပန် ဝိဓုရဇာတ် မင်စာကဲ့သို့ပင် ပုဂံခေတ် မြန်မာစာပေ အရေးအသားအတွက် ဖြည့်စွက်ပေးနိုင်ခဲ့ ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရှင်ပင်စာကြိုဘုရားရှိ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာလေ့လာချက်ကို တင်ပြရာတွင် ဇာတ်လမ်းအတင်အပြ၊ စကားအသုံးအနှုန်းနှင့် ဝါကျဖွဲ့ထုံးဟူသော မြန်မာစာပေ အရေးအသားဆိုင်ရာ လေ့လာချက်တို့ကို ဘာသာစကား ရှုထောင့်မှ တင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင် ရှင်ပင်စာကြိုဘုရား ဝိဓုရဇာတ်မင်စာသည် ခေတ်နှောင်းပိုင်း ဇာတ်မင်စာဖြစ်၍ ပုဂံခေတ်ဦး လောကထိပ်ပန်မင်စာလာ ဝိဓုရဇာတ် မင်စာအရေးအသားတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်စိစစ်တင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရှင်ပင်စာကြိုဘုရား ဝိဓုရဇာတ်မင်စာသည် ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့အနက် နဝမမြောက် ဇာတ်တော် ဖြစ်သည်။ မင်စာရေးသူများသည် ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့ကို ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်ကြသောကြောင့် ဇာတ်တော်မှ အဓိကဇာတ်ကွက်များကို ပန်းချီပုံ များဖြင့် ပုံဖော်နိုင်စွမ်း ရှိကြပါသည်။ ဘုရားဟော ဇာတ်နိပါတ်များ၊ ဗုဒ္ဓဝင် အကြောင်းအရာများကို ပုံညွှန်းစာများဖြင့် ကျွမ်းကျင်စွာ ရေးဖွဲ့နိုင်စွမ်း ရှိကြပါသည်။ သို့ရာတွင် ကျယ်ပြန့်သော ဇာတ်တော်ကြီးများ၏ အဓိကအနှစ်သာရကို ခြုံငုံ၍ အနှစ်ချုပ်၍ ရေးရသောကြောင့် အားနည်းချက်များ၊ မူရင်းဇာတ်တော်နှင့် ကွာဟချက်များ အနည်းငယ် ရှိခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

လောကထိပ်ပန်မင်စာရှိ ဝိဓုရဇာတ်မင်စာနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့်သော အခါတွင် မြန်မာစာ စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံမှာ သိသိသာသာ ကွာခြားချက်မရှိသေး သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ စကားအသုံးအနှုန်းပိုင်းအနေဖြင့်လည်း မျက်မှောက်ခေတ်နှင့် မတူသော ထူးခြားသည့် အသုံးကောင်းများ တွေ့ရကြောင်း သာဓကများဖြင့် ထုတ်နုတ် တင်ပြထားပါသည်။ မြန်မာစကားလုံး ဝေါဟာရများ၊ ဝေါဟာရရေးထုံးများကို တွေးခေါ်ကြံဆရာတွင် နက်နက်နဲနဲ ကြိုးစားအားထုတ်ကြသော ပုဂံသားတို့၏ စွမ်းဆောင်မှုတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ရှင်ပင်စာကြိုဘုရား ဝိဓုရဇာတ်မင်စာသည် အမျိုးဘာသာ သာသနာနှင့် စာပေယဉ်ကျေးမှုအတွက် ခိုင်မာလှသော အထောက်အထားတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။

နိဂုံး

ဝိသုဒ္ဓိဇာတ်တော်ကြီးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ စိတ်နှလုံးတွင် ငြိတွယ် စေသည့် ပညာဉာဏ် ကြီးရင့်မှုကို ဖော်ညွှန်းလိုသော ဇာတ်တော် ဖြစ်ပါသည်။ ပြောသူ၏ စကားအဓိပ္ပာယ်ကို နာသူက နားလည်မှု လွဲမှားစွာ ကောက်ယူမှု၊ သူတစ်ပါး၏ မှားသောအယူဝါဒကို နှိမ်နင်းနိုင်သော ပညာဉာဏ်ကြီးရင့်မှုကို ဖော်ဆောင်ပါသည်။ ဤဇာတ်တွင် မိမိအရှင်သခင် မင်းကိုပင် မထောက် မှန်ရာ စကားကို ထောက်ပြဝေဖန်ပြောဆိုလေ့ရှိသည့် ဝိသုဒ္ဓိ၏ ရိုးဖြောင့်သောဂုဏ်၊ ပုဏ္ဏက နှင့်ဣရန္ဒတီတို့၏ အချစ်ဇာတ်လမ်း၊ ပုဏ္ဏကနှင့် ကောရဗျမင်းတို့၏ ကြွေအန် ကစားခြင်းတို့ကို ဖတ်၍ ထိတ်လန့်ကြရသည်။ ဝိသုဒ္ဓိသုခမိန်အား မြင်းမြီးကို ဆွဲစေ၍ တောင်စဉ် တောင်တန်းများကို ဖြတ်ကျော်ကာ ပုဏ္ဏက ခေါ်ဆောင်သွားပုံတို့မှာ ကြောက်လန့်ဖွယ်၊ စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်ဖြစ်ပြီး ဇာတ်မင်စာဖတ်သူတို့အား ရသမျိုးစုံဖြင့် နှစ်သက်စေနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဝိသုဒ္ဓိဇာတ်မင်စာမှာ ယနေ့ထက်တိုင် ဂူဘုရားကျောင်းတို့၏ နံရံတို့တွင် နေရာယူလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

စလေမြို့ ရှင်ပင်စာကြိုဘုရား၊ ဝိသုဒ္ဓိဇာတ်မင်စာကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ပုဂံခေတ်မြန်မာ စကားပြေ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုတွင် အရေးပါသော ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့ မင်စာအရေးအသားကို အထောက်အကူပြုစေပါသည်။ ပုဂံနှင့် စလေယဉ်ကျေးမှု ကူးလူးဆက်နွယ်ပုံကို ဖော်ထုတ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ပုဂံခေတ်ဦးမှ ခေတ်နှောင်းထိ ပြောင်းလဲလာသော ဝိသုဒ္ဓိဇာတ်တော်၏ စာပေယဉ်ကျေးမှု ကွင်းဆက်တစ်ခုကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ထွန်းမြင့်၊ ဦး၊ ဒဂုန်၊ (၁၉၆၆)။ *စာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့*။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

ဘရှင်၊ ဗိုလ်မှူး၊ (၁၉၆၁)။ *ပုဂံမင်စာစု သုသေသနလုပ်ငန်း*။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်း
 ကော်မရှင်။

ဘရှင်၊ ဗိုလ်မှူး၊ (၁၉၆၂)။ *လောကထိပ်ပန်း*။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းကော်မရှင်။

မောင်မောင်ကြီး၊ ဦး၊ ပါမောက္ခ။ (၁၉၈၃)။ *မြန်မာစကားပြေသမိုင်း*။ ရန်ကုန်၊ သဇင်စာပေ။

မြင့်အောင်၊ ဦး၊ (၂၀၁၁)။ *စလေတခွင်သုတေသန*။ ယဉ်ကျေးမှုစာစောင်။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၅)။ *မြန်မာသဒ္ဒါ*။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်များ ပုံနှိပ်တိုက်။

ဩဘာသ၊ ဦး (မင်းပူး)။ (၁၉၅၅)။ *ဝိမုဒ္ဓိစာတ်တော်ကြီး*။ ရန်ကုန်၊
 ဟံသာဝတီပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်။

ဇာတ်တော်စဉ်(၅၄၆)၊ ဝိဓုရဇာတ်တော်၊ ဘုရားအမှတ်(၉၄)

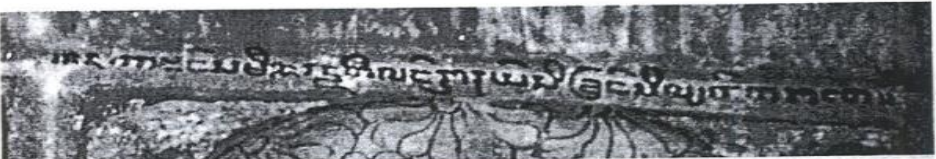
ဇာတ်တော်စဉ်(၅၄၆)၊ ဝိဓုရဇာတ်တော်၊ ဘုရားအမှတ်(၉၄)

မင်တုဝ ပုရှာလောကကွပ် သတင်—မြွတ်မယ်လယ်ရာတေ။

ဇာတ်တော်စဉ်(၅၄၆)၊ ဝိဓုရဇာတ်တော်၊ ဘုရားအမှတ်(၉၄)

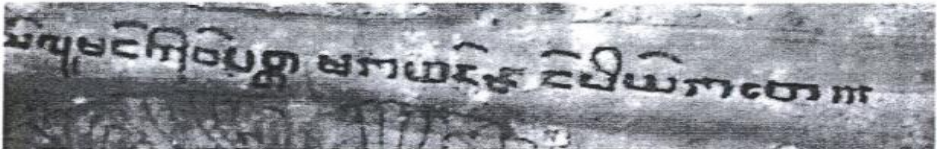
ဗုဒ္ဓဘုရားအမှတ်(၉၄)၊ ဝိဓုရဇာတ်တော်၊ ဘုရားအမှတ်(၉၄)

ဗုဒ္ဓဘုရားအမှတ်(၉၄)၊ ဝိဓုရဇာတ်တော်၊ ဘုရားအမှတ်(၉၄)

မင်ကိုက် ဘိယ်လူ တန်တိုင်ထက် မြင်စိုင်းပိယ်ရာတေ။

ဣကာ ဘိယ်လူ မင်ကိုက် ပတ္တမရာ ဖန်ဆင်ပိယ်ရာတေ။

ဘိယ်လူ မင်တရားတယောက်သောကိုက် သက်သိယ်မူရာတေ။

ဣကာ မင်နှင့်ဘိယ်လူအန်ခတ်စကြရာတေ။

ဣကာဘိယ်လူနှင့်မင်ပုရှာလောင်ထံမိယ်လိယ်ရာတေ။

ပုရှာလောင်ကိုက်မင်ဗရာတရာခန်မိယ်လိုက်သတေ။

မင်ကိုဝ်ပုရှာလောင် ပန်လိယံသတေ။

ဤမိန်နိုက် ပုရှာလောင် မိယာသာကို ဆုမှ လိယံသတေ။

ပုရှာလောင် ဘိယံလူထံသိုဝ် လာပလိယံသတေ။

ဣယံကာ လိယံသင်ထုန်သိုဝ် တိုက်လိယံတုံသတေ။

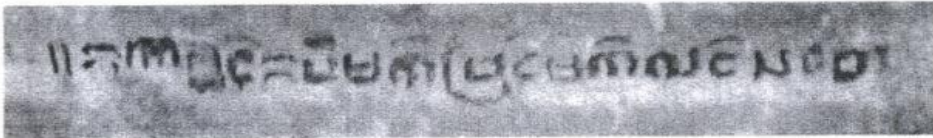
---ကိုဝ်ဆွေက်တွင်ထိုဝ်ရာတေ။

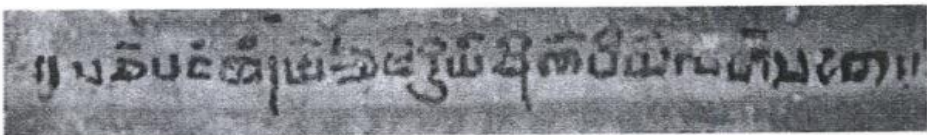
ဣကာ တောင်ထက် ဘိယံလူကိုဝ် ပုရှာလောင် ငြာဟာဝ်ပိယံရာတေ။

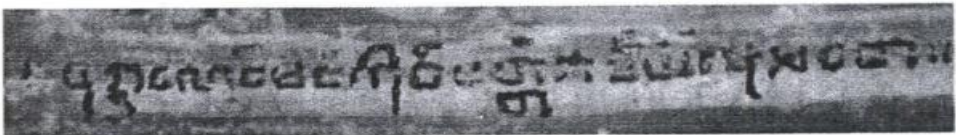
ဘိယလုပုရှာလောင်ကိုဝ် ဖြည့်သိုဝ်ပိုင်ပိယလိုက်သတေ

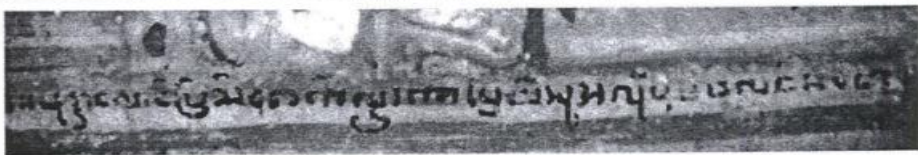
ဣကာ မင်ကုပ်မက်မြင်မက်လင်သတေ

သစ်ပင်ထံရယ်ကုန်ရိယံ စိုက်ပိယံ လတ်သတေ

ပုရှာလောင် မင်ကိုဝ် ပတ္တံရာ ပိယလုသတေ

ပုရှာလောင်ဖြည့်ရောက်လာရကာ ဖြည့်သူအလို ပုစင်လင်သတေ